

**თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური
ურთიერთობების გლობალიზაცია და
საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია**

გიორგი ლოხიშვილი
სტუ მაგისტრანტი
თამთა უთნელიშვილი
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების გლობალიზაცია და საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია მიზნად ისახავს ქვეყნების ეკონომიკათა დაახლოებას, ეკონომიკური კავშირების გაღრმავებას და მათ შორის ერთობლივი ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტის გზებს. საერთაშორისო ეკონომიკური გლობალიზაცია გამოხატავს საზღვრებს მიღმა ქვეყნების ეკონომიკურ საქმიანობას ვაჭრობის ლიბერალიზაციით, სავაჭრო და საინვესტიციო ბარიერების მოხსნით, თავისუფალი სავაჭრო ზონების შექმნით და ა.შ. გარდა ამისა, გლობალიზაციისა და ინტეგრაციის პროცესები მოიცავს სახელმწიფოთაშორისო და მსოფლიო ეკონომიკურ ბაზარზე (ეკონომიკური, სამართლებრივი, საინფორმაციო, პოლიტიკური) მსხვილი რეგიონების ჩართვას. ის გავლენას ახდენს თითქმის ყველა სფეროზე საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მათ შორის, ეკონომიკაზე, პოლიტიკაზე, იდეოლოგიაზე, სოციალურ სფეროზე, კულტურაზე, ეკოლოგიაზე, უსაფრთხოებაზე, ადამიანის ცხოვრების წესსა და არსებობაზე.

საკვანძო სიტყვები: გლობალიზაცია, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები, საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია, ინტეგრაციული გაერთიანება, ეროვნული მეურნეობა, მსოფლიო ეკონომიკური ურთიერთობები, მიკრო დონე,

მაკრო დონე, ტრანსნაციონალიზაცია, ტრანსნაციონალური კაპიტალი, საგარეო ვაჭრობა, ეკონომიკა.

შესავალი

საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაციის პროცესები და მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაცია და ტრანსნაციონალიზაცია საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების თანამედროვე განვითარების ძირითადი მიმართულებებია. გლობალიზაცია - ეს არის წარმოებისა და კაპიტალის ინტერნაციონალიზაციის თანამედროვე სტადია, რომელიც დაიწყო და გრძელდება დაახლოებით 100 წელი. ინტერნაციონალიზაციის პროცესი დაჩქარდა და გაღრმავდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, რაც, ერთის მხრივ, გამოიხატა ტრანსნაციონალური ბანკების საქმიანობის მასშტაბის მკვეთრი გაფართოებით, ხოლო, მეორე მხრივ, ინტეგრაციული ეკონომიკური პროცესების განვითარებით, რომლებიც მიკრო დონიდან გადავიდნენ მაკრო დონეზე და მიიღეს რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციული გაერთიანების ფორმა. XX საუკუნის 90-იან წლებში მოხდა გადასვლა თვისობრივად ახალ ხარისხში, რომელმაც ინტერნაციონალიზაციის გზაზე ახალი ერა დაიწყო გლობალიზაციის სახელწოდებით. ამავდროულად ტერმინი „გლობალიზაცია“ უფრო ხშირად იხმარება თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების ანალიზისას და აქტიურად გამოიყენება მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების დასახასიათებლად.

ძირითადი ტექსტი

საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია ითვალისწინებს ეროვნული ეკონომიკის ერთიან საერთაშორისო ეკონომიკასთან ადაპტაციას და დაახლოებას, მათ ჩართვას საერთაშორისო რეპროდუქციის პროცესში. საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია შეიძლება შეფასდეს, როგორც ქვეყნების ეკონომიკური კავშირი, ცალკეულ ეროვნულ მეურნეობებს შორის შრომის განაწილების საფუძველზე, მათ ეკონომიკურ ურთიერთობებს სხვადასხვა დონეზე და სხვადასხვა ფორმით. სა-

ერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია - ეს არის საკმაოდ ეფექტიანი და პერსპექტიული ეტაპი მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებისა და ეროვნული მეურნეობების ინტერნაციონალიზაციის კუთხით თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში, რომელიც მიზნად ისახავს ეროვნულ ეკონომიკათა დაახლოებას, ეკონომიკური კავშირების გაღრმავებას და ქვეყნებს შორის ერთობლივი ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტის გზებს. აქედან გამომდინარე, ეკონომიკური ინტეგრაცია შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც ქვეყნებს შორის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და ეროვნულ მეურნეობათა დაახლოების მექანიზმი, რომელიც რეგულირდება და განისაზღვრება სახელმწიფოთა შორისი შეთანხმების საფუძველზე. ეკონომიკური ინტეგრაცია აისახება, სხვადასხვა ქვეყნების ეროვნულ მეურნეობებს შორის თანამშრომლობით და მათი სრული ან ნაწილობრივი უნიფიკაციით, ბარიერების აღმოფხვრით, საქონლის, მომსახურების, კაპიტალის და შრომის დანაწილებით ორ ქვეყანას შორის; ცალკეული ქვეყნის ბაზრის ერთმანეთთან დაახლოებით, რათა შექმნას ერთი საერთო ბაზარი და საერთო ეკონომიკური განვითარების მოდელი. ეკონომიკური ინტეგრაციის პროცესები მიმდინარეობს, როგორც ორმხრივ, ასევე რეგიონულ და გლობალურ დონეზე. თანამედროვე მსოფლიოში ასეთი გაერთიანებები ხშირად რეგიონული განვითარების მიზნით გამოიყენება. რეგიონში იქმნება ერთიანი რეგიონალური მეურნეობის კომპლექსი საერთო ტრანსნაციონალური და მთავრობათაშორისი ინტერესების საფუძველზე.

საერთაშორისო ურთიერთობაში გლობალიზაციას ერთ-ერთი ძირითადი როლი აკისრია. ეკონომიკური ურთიერთობები გლობალიზაციის პროცესის მნიშვნელოვანი ნაწილია, რომელიც წარმოადგენს ინტერნაციონალიზაციას და მსოფლიო როგორც ერთი სავაჭრო ბაზარი ღია ტრანსნაციონალური კომპანიებისა და რეგიონებისათვის. საერთაშორისო ურთიერთობების გლობალიზაცია-ეს არის ურთიერთდამოკიდებულება და ურთიერთქმედება საზოგადოებრივი ცხოვრების და საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში. ის გავლენას ახდენს თითქმის

ყველა სფეროზე საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მათ შორის, ეკონომიკაზე, პოლიტიკაზე, იდეოლოგიაზე, სოციალურ სფეროზე, კულტურაზე, ეკოლოგიაზე, უსაფრთხოებაზე, ადამიანის ცხოვრების წესსა და არსებობაზე.

გლობალიზაციის პროცესი მოიცავს მსოფლიო ეკონომიკის სხვადასხვა სფეროებს, კერძოდ: საშინაო, საერთაშორისო, მსოფლიო ვაჭრობის, მომსახურების, ტექნოლოგიების, (შრომის ბაზარი, კაპიტალი, ინფორმაცია); საერთაშორისო საფინანსო-საკრედიტო და სავალუტო (საგრანტო დაფინანსება და დახმარება, კრედიტები და სესხები, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები, ფასიანი ქაღალდების ოპერაციები, სპეციალური ფინანსური მექანიზმები და ინსტრუმენტები, სავალუტო ოპერაციები); სამრეწველო, სამეცნიერო-ტექნიკური, ტექნოლოგიური, საინჟინრო და ინფორმაციული თანამშრომლობა. მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაცია - გავლენას ახდენს: რეგიონულ და ეროვნულ ეკონომიკაზე (მაკრო-დონეზე); სასაქონლო, სავალუტო და საფინანსო ბაზრებზე, შრომის ბაზარზე (შუალედურ დონეზე); ინდივიდუალური კომპანიები (მიკრო დონეზე). მაკროეკონომიკურ დონეზე, გლობალიზაცია გამოიხატება ქვეყნების მისწრაფებით ეკონომიკურ საქმიანობაში ქვეყნის საზღვრებს მიღმა. ვაჭრობის ლიბერალიზაციით, სავაჭრო და საინვესტიციო ბარიერების მოხსნით, თავისუფალი სავაჭრო ზონების შექმნით და ა.შ. გარდა ამისა, გლობალიზაციის და ინტეგრაციის პროცესები მოიცავს მსოფლიო ეკონომიკურ ბაზარზე (ეკონომიკური, სამართლებრივი, საინფორმაციო, პოლიტიკური) მსხვილი რეგიონების ჩართვას. მაკროეკონომიკურ დონეზე, გლობალიზაცია გამოიხატება კომპანიების გაფართოებით საზღვრებს გარეთ ბაზრებზე. ყველაზე დიდი ტრანსნაციონალური კორპორაციები მოქმედებენ გლობალური მასშტაბით. მათი ბაზარი შეიძლება იყოს ნებისმიერი სფერო მომხმარებლის მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად, ეს იქნება ეროვნული თუ საერთაშორისო ბაზარი. კომპანიები ფიქრობენ გლობალური კატეგორიის მომხმარებელზე, ტექნოლოგიაზე, ღირებულებაზე, მიწოდებაზე, სტრატეგიულ მოკავშირეებსა

და კონკურენტებზე. სხვადასხვა საწარმოების პროექტირება, პროდუქციის წარმოება და მარკეტინგი განლაგებულია სხვადასხვა ქვეყნებში რომლებიც ერთიანდებიან საერთაშორისო მაშტაბით და ქმნიან ტრანსნაციონალურ კომპანიას, რომელიც საშუალებას იძლევა გადალახონ ბევრი ბარიერი (ხელსაყრელი პირობები, რეპროდუქცია, უკეთესი ფასები ბაზარზე, საუკეთესო ამონაგები და ა.შ.)

გლობალიზაცია და განსაკუთრებით მსოფლიო ეკონომიკური ურთიერთობები - პოზიტიური პროცესია, რომელიც გამოხატავს მსოფლიო საზოგადოების განვითარების თანამედროვე პირობებს. უპირველეს ყოვლისა აღსანიშნავია სამეცნიერო და ტექნიკურ-ეკონომიკური პროგრესი. გლობალიზაცია გარდაუვალი ეტაპია კაცობრიობის აღმავლობის და განვითარების გზაზე, რაც საბოლოო ჯამში ბევრი მიმართულებით პოზიტიურ გარდაქმნებს წარმოშობს მსოფლიოში, მაგრამ როგორც ყოველთვის ასეთი დიდ-მასშტაბიანი გარდაქმნების შემდეგ შესაძლებელია ნეგატიური გარდაქმნებიც გამოიკვეთოს. გლობალიზაციის უდიდეს მრავალფეროვნების გამო, ასეთი ზემოქმედების დაძლევა ძალიზედ რთულია. გლობალიზაციის გავლენის ტრადიციული შეფასება ინდივიდუალურ კონტექსტში არ არის საკმარისი და ზოგადი დასკვნები არ არის ძალიან საიმედო განსხვავებული ურთიერთობებისა და ურთიერთდამოკიდებულებების გამო. მთელი მსოფლიო ეკონომიკა, მისი ცალკეული სფეროები და სექტორები ძალიან მობილურია. მდგომარეობა რეგიონებში და ზოგადად ქვეყნებში მუდმივად იცვლება, რაც იწვევს მსოფლიო ეკონომიკაშიც გარდაქმნებს. ეს უკანასკნელი კი მჭიდროდ განსაზღვრავს ინდივიდუალური, ეროვნული და ტრანსნაციონალური კომპანიების მომავალს.

თანამედროვე მსოფლიო ლიტერატურაში გლობალიზაციის გავლენას საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებზე ახასიათებს შემდეგი ტენდენციები:

- ქვეყანათაშორის საზღვრებზე გამტარიანობის გაფართოება.

- ტრანსნაციონალური კაპიტალის, ადამიანური რესურსის, ინფორმაციისა და მომსახურების მკვეთრი ზრდა.
- ერთიანი სტანდარტების მასობრივი განაწილება მსოფლიოს ყველა კუთხეში.
- არასახელმწიფო რეგულატორთა როლის გაძლიერება მსოფლიო ეკონომიკაში და საერთაშორისო ურთიერთობებში.
- კომუნიკაციის ერთიანი სივრცის ჩამოყალიბება, რომელიც მკვეთრად გააძლიერებს სოციალიზაციის შესაძლებლობას.

მსოფლიო ეკონომიკის ჩამოყალიბება საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაციით, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ახალი ეტაპია. ამჟამად საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია წარმოადგენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებისათვის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ფაქტორს და ხასიათდება თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებში ისეთი პროცესებით, როგორებიცაა: ვაჭრობის გაძლიერება, წარმოება, ტექნოლოგია, ფინანსურ კავშირები, გლობალიზაცია და ეკონომიკის ინტერნაციონალიზაცია (სახელმწიფოთაშორისი ასოციაციების აქტიური ფორმირება, მონაწილე სახელმწიფოების რიგი უფლებამოსილების გადაცემით).

საერთაშორისო ინტეგრაციული პროცესები, უნდა შეიცავდეს:

- შრომის თანაბარი განაწილება.
- ინტეგრაციულ გაერთიანებაში, მონაწილე ქვეყნების გეოგრაფიული მდებარეობა, საერთო საზღვრების ქონა და ისტორიულად ჩამოყალიბებული ეკონომიკური კავშირები.
- თანაბარი დონის სოციალურ-ეკონომიკური ფონი და ეროვნული კანონმდებლობის მსგავსება საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების შესახებ, რომლითაც ხელმძღვანელობენ მოკავშირე ქვეყნები.

საერთაშორისო ეკონომიკური გაერთიანება ხასიათდება ეკონომიკის მარეგულირებელი ერთიანი მექანიზმების ჩამოყალიბებით, უფრო მჭიდრო თანამშრომლობით არა მარტო ეკონომიკურ სფეროში, არამედ შეთანხმებული სახელმწი-

ფოთაშორისი ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელებაში. ერთი მხრივ, საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია გულისხმობს, როგორც მენარმეობის ეკონომიკური ურთიერთობების სფეროში დაახლოებისა და გაერთიანების პროცესს, მეორე მხრივ, ამ პროცესების შედეგებს. საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია ხორციელდება ორ დონეზე: პირველი - საერთაშორისო ეკონომიკური ორგანიზაციების მეშვეობით, ხოლო მეორე - რეგიონული ინტეგრაციის ასოციაციების მეშვეობით. მნიშვნელოვანია ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ ინტეგრაციის პროცესების შედეგად სახელმწიფოთაშორისო ეკონომიკის ეტაპობრივი ფორმირება ხდება პოლიტიკურად ერთიანი და განუყოფელი სივრცე, რომელიც არის დამოუკიდებელი პირი საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში. ეს საშუალებას აძლევს ინტეგრაციის გაერთიანების წევრ ქვეყნებს გააუმჯობესონ ეროვნული ეკონომიკის ეფექტიანობა და ეროვნული რესურსების გამოყენება და გააძლიერონ ეკონომიკური განვითარების ტემპი.

დასკვნა

საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია საკმაოდ ეფექტიანი და პერსპექტიულია მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაში. ეკონომიკური კავშირების ინტერნაციონალიზაცია თვისობრივად ახალი და უფრო კომპლექსური ეტაპია, რომელსაც თან ახლავს საერთაშორისო სამართლებრივი შეთანხმებები ნორმებისა და წესების შესახებ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სამართლებრივ ჩარჩოებში. ინტეგრაციის ამ ეტაპზე არა მარტო ეროვნული ეკონომიკის დაახლოება ხდება, არამედ ეკონომიკური პრობლემების ერთობლივი გადაწყვეტილებების სამართლებრივი უზრუნველყოფა. საერთაშორისო ინტეგრაციისგან განსხვავებით, გლობალიზაცია წარმოადგენს მსოფლიო ეკონომიკაში მონაწილეთა შორის ყოვლისმომცველი სისტემის შექმნის პროცესს. იგი ასახავს შრომის საერთაშორისო დანაწილებას, ინტენსიფიკაციას და თანამშრომლობის განვითარებას, რაც ხელს უწყობს ეროვნული ეკონომიკის ურთიერთდამოკი-

დებულების გაძლიერებას. გლობალიზაცია გამოხატავს საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ისეთ ფორმებს როგორიცაა: მსოფლიო და საგარეო ვაჭრობა, წარმოების საერთაშორისო გადაადგილება და სხვა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მექვაბიშვილი ე. ეკონომიკის გლობალიზაცია: მიმართულებები, გამოწვევები, პერსპექტივები., თბ., 2009.
2. კაკულია რ. გლობალური ეკონომიკა - თანამედროვეობის ფენომენი, ჟ. ეკონომიკა და ბიზნესი #2., 2017.
3. Crafts N. Globalization and Growth in the Twentieth Century – IMF. Wash., 2000.

REFERENCES

1. Mekvabishvili E. Economics Globalization: Directions, challenges, perspectives., Tb., 2009.
2. Kakulia R. Global Economy - Phenomenon of Modernity, J. Economics and Business # 2., 2017.
3. Crafts N. Globalization and Growth in the Twentieth Century – IMF. Wash., 2000.

GLOBALIZATION OF MODERN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS AND INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION

Giorgi Lokhishvili

Master's Degree Student,
Georgian Technical University

Tamta Utnelishvili

PhD Student,
Georgian Technical University

RESUME

The article is dedicated to the topical issues of international economic globalization and international economic integration as a specific phenomenon in the world economy, which aims to draw near the nation's economy by means of deepening the economic tides and including the ways of solution of the cooperative economic problems. The international economic globalization expresses an economic activity by trade liberalization of the countries beyond the boundaries, by the removal of the trade and investment barriers, by creating the free trading zones, etc. In addition, the globalization and integration processes include the inclusion of the large regions into the interstate and world economic (economic, legal, informational, political) market. It affects almost all the fields in the social life, including economics, policy, ideology, social field, culture, ecology, security, the way of human life and existence.

KEY WORDS: Globalization, International Economic Relations, International Economic Integration, Integration Association, National Economy, World Economic Relations, Micro Level, Macro Level, Transnationalization, Transnational Capital, Foreign Trade, Economics.